

KALANDUSELE ANTAV STRUKTUURIABI

Algselt rahastati Euroopa kalanduspoliitikat Kalanduse Arendusrahastu vahenditest, seejärel aastatel 2007–2013 Euroopa Kalandusfondist (EKF) ning praegu eraldatakse ajavahemikuks 2014–2020 sellele 6,4 miljardit eurot Euroopa Merendus- ja Kalandusfondist (EMKF). EMKFist toetatakse kalurite üleminekut säästvale kalapüügile ja rannikukogukondade majandustegevuse mitmekesistamist ning rahastatakse projekte, mis loovad Euroopa rannikualadel uusi töökohti ja parandavad seal elukvaliteeti.

ÕIGUSLIK ALUS

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määrus (EL) nr 508/2014 Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta.

EESMÄRGID

Kalanduse struktuuripoliitika peaesmärk on näha ette rahalised vahendid ühise kalanduspoliitika (ÜKP) elluviimiseks ning kalanduse ja vesiviljeluse valdkonna säästvaks arenguks. Kaluritel aidatakse täita uusi nõudeid, näiteks seoses saagi vette tagasiheitmise keeluga, uute ohutusmeetmetega, töötingimuste muutumisega, andmete kogumisega ja sadamataristutega.

SAAVUTUSED

A. Taust

Kalanduse struktuuripoliitika sai alguse 1970. aastal, mil Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi (EAGGF) arendusrahastut otsustati kasutada ehitustööde, ajakohastamise, turustamise ja töötlemise toetamiseks kalandussektoris.

Edinburghi Euroopa Ülemkogul 1992. aastal otsustati viia kalanduse struktuuripoliitika struktuurifondide rakendamiselasse, määrates talle omaette eesmärgi nr 5a (kalanduse struktuuride kohandamine) ja eraldi rahastamisvahendi Kalanduse

Arendusrahastu näol. Kalandusest sõltuvatele piirkondadele rahalise toetuse andmiseks kehtestati ajavahemikuks 1994–1999 ühenduse kalandussektori ümberkujundamise algatus PESCA koos selliste täiendavate meetmetega nagu varane pensionile jäämine, stiimulid noortele kaluritele jne.

Agenda 2000 raames lisandusid uued suunised, muu hulgas viidi kalandusest sõltuvate alade struktuuriprobleemid struktuurifondide uue eesmärgi nr 2 alla ning aastal 2000 lõpetati PESCA algatus. Nõukogu määrusega (EÜ) nr 1263/1999 kehtestati uus Kalanduse Arendusrahastu raamistik sekkumistegevuseks ajavahemikul 2000–2006, mille eesmärk oli saavutada kestlik tasakaal kalavarude ja nende kasutamise vahel.

B. Euroopa Kalandusfond (EKF)

1. ÜKP reformi ühe osana asendati aastatel 2007–2013 Kalanduse Arendusrahastu EKFIGa, millel oli viis prioriteetset eesmärki:

- toetada ÜKP põhieesmärke, tagada kalavarude säästev kasutamine ning püsiv tasakaal kalavarude ja ELi kalalaevastiku püügivõimsuse vahel;
- parandada kalandussektori ettevõtjate konkurentsivõimet ja majanduslikku elujõulisust;
- edendada keskkonnasäästlikke kalapüügi- ja tootmisviise;
- pakkuda kalandussektori töötajatele piisavat toetust;
- soodustada kalandusest sõltuvates piirkondades majandustegevuse mitmekesistamist.

Aastatel 2007–2013 oli EKFi eelarve kogumaht 3849 miljonit eurot, millest 2908 miljonit eraldati lähenemiseesmärgi piirkondadele ja 941 miljonit muudele piirkondadele.

2. Meetmete liigid

- Ühenduse kalalaevastiku kohandamise meetmed – abi kalalaevade alatiseks või ajutiseks kasutuselt kõrvaldamiseks või siis koolituseks, tegevusala muutmiseks või varaseks pensionile jäämiseks;
- vesiviljelus, töötlemine ja turustamine – kalanduse keskkonnamõju piiravate püügivahendite ja -meetodite omandamise ja kasutuselevõtu edendamine, eriti väikeste ja mikroettevõtete püügitegevuses;
- ühist huvi pakkuvad meetmed – abikõlblikuks loeti need projektid, mis aitasid kaasa kalavarude säästvale arengule või kaitsele, kalandustoodete turgude tugevdamisele või teadlaste ja kalandussektori ettevõtjate partnerluse edendamisele;
- kalandusega tegelevate rannikupiirkondade säästev areng – toetus meetmetele ja algatustele, mille eesmärk on mitmekesistada ja tugevdada kalandustegevuse vähenemisest mõjutatud piirkondade majandusarengut;
- tehniline abi – kavandatud määruse rakendamiseks vajalike ettevalmistuste, seire, haldus- ja tehnilise toe, hindamise, auditeerimise ja kontrolliga seotud tegevus.

Liikmesriigid vastutasid rahaliste vahendite jaotamise eest nende viie prioriteetse valdkonna vahel.

EUROOPA MERENDUS- JA KALANDUSFOND (EMKF)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu vahel uue ja põhjalikult muudetud ühise kalanduspoliitika (ÜKP) osas saavutatud kokkuleppe täitmiseks muudeti komisjoni esitatud ja 2013. aastal Euroopa Parlamendi poolt esimest korda muudetud EMKFi ettepanekut veelgi ning see sai oma lõpliku kuju nõukoguga saavutatud kokkuleppe näol.

Euroopa Merendus- ja Kalandusfond on üks viiest Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondist aastatel 2014–2020. Fond kuulub rubriigi 2 („Kestlik majanduskasv ja loodusvarad“) alla. See on ELi peamine ÜKP rahastamise vahend. Ühe väiksema osaga EMKFist toetatakse integreeritud merenduspoliitikat. Eelkõige edendatakse ÜKP raames kestlikku kalapüüki, kestlikku vesiviljelust, kontrolli ja eeskirjade jõustamist, andmete kogumist ja meremajandust. EMKFist toetatakse ka selliseid kogu ELi hõlmavaid ning merendust ja rannikupiirkondi puudutavaid eesmärke nagu rahvusvaheline juhtimine, merendusalsed teadmised ja merealade ruumiline planeerimine. Aastateks 2014–2020 eraldati EMKFile ühtekokku 6400 miljonit eurot. Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tegevust reguleerivad ühtsed eeskirjad ja õigusnormid (vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrust (EL) nr 1303/2013), mis aitavad nende kooskõlastamist ja rakendamist parandada ja ühtlustada. EMKFist toimub projektide kaasrahastamine paralleelselt liikmesriikide vahendite kasutamisega. Igale liikmesriigile eraldatakse fondi kogueelarvest osa, mille suurus sõltub tema kalandussektori suurusest (tööhõive ja toodangu tase, kalalaevastiku suurus jne). Seejärel koostavad kõik liikmesriigid rakenduskavad, milles kirjeldatakse rahaliste vahendite jaotamist ja mille komisjon peab kinnitama. Liikmesriikide ametiasutustel on õigus valida välja rahastatavad projektid ning nad on koos komisjoniga vastutavad rakenduskavade täitmise eest.

Kirjeldatud programmist toetatakse alljärgnevat nelja põhivaldkonda.

A. Keskkonnasäästlikud ELi püügipiirkonnad

- Investeerimine selektiivsematesse püügivahenditesse, et teha lõpp saagi vette tagasi heitmisele ning seeläbi hallata mõju, mida avaldab ÜKP reformiga 2015. aastast kehtestatud kogu saagi lossimise kohustus;
- Euroopa Parlamendi konkreetsest nõudmisest tulenev andmete kogumise ja kontrollimise prioriteediks seadmine, milleks suurendatakse oluliselt EMKFile sel eesmärgil eraldatud vahendeid;
- kalavarude kaitsemeetmete, näiteks bioloogiliste taastumisperioodide rakendamine;
- ÜKP eeskirju rikkuvate ettevõtjate toetuste külmutamine.

B. Konkurentsivõimeline ELi kalandussektor

- Sisenemistoetus (kuni 75 000 eurot investeerimiseks alla 12 m pikkustesse kalalaevadesse) kaluritele, kes on nooremad kui 40 aastat ja kellel on vähemalt viieaastane erialase töö kogemus;

- toetus kalurite sissetulekute mitmekesistamiseks kõrvaltegevuste (nt kalastusturism) kaudu. Tuleb märkida, et Euroopa Parlament lükkas tagasi komisjoni algse ettepaneku kalurite ümberõpetamiseks, et nad saaksid siirduda muudesse tegevusvaldkondadesse;
- laevadel tehtavad investeeringud, mille eesmärk on saagi parem majandamine ja selle kvaliteedi tõstmine, samuti investeeringud sadamataristutesse eesmärgiga täita lossimiskohustust;
- innovatsiooni toetamine, sealhulgas kaasaegsemate ja keskkonnasäästlikumate laevade väljatöötamine;
- toetus tootjaorganisatsioonide koostatud tootmis- ja turustamiskavadele;
- laevade lammutamiseks antav tegevuse lõpetamise toetus eesmärgiga vähendada laevastiku püügivõimsust ja püügikoormust;
- toetus mootorite asendamiseks, et vähendada nende võimsust ja CO₂-heidet (seotud tingimusega vähendada 12–24 meetri pikkuste laevade mootorite võimsust).

C. Töötajate olukorra parandamine

- Investeeringud tervishoiu, hügieeni ja ohutuse parandamiseks laevadel;
- kalurite kutseõpe;
- vastastikuse kindlustusfondi loomine, et pakkuda hüvitisi loodusõnnetuste või keskkonna ja tervisega seotud õnnetuste korral (katab nii kalureid kui ka – taudide korral – austrikasvatajaid).

D. Meremajanduse kasv (vesiviljelus)

- Tehnoloogia arengu, innovatsiooni ja teadmussiirde toetamine;
- vesiviljelusettevõtete, eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete konkurentsivõime ja elujõulisuse suurendamine;
- vee-elustiku bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja taastamise ning vesiviljelusega seotud ökosüsteemide tugevdamise algatused;
- kõrgetasemelist keskkonnakaitset, loomatervist ja loomade heaolu ning inimeste ja ohutust võimaldava vesiviljelustegevuse edendamine;
- kutseõppe, uute kutseoskuste ja elukestva õppe arendamine. Loetletud meetmeid aitavad ellu viia aruka spetsialiseerumise strateegiad. Need lähtuvad ühtselt käsitlusest, mis võimaldab uusi algatusi ja rakendusi, mida saab kasutada kõigis senistes majandustegevustes, kui edendada innovatsiooni, uute ettevõtete loomist ning alt üles lähenemisviisi. Seetõttu võivad siin toodud põhimõtted meremajanduse kasvu oluliselt stimuleerida.

Eelarve

Aastatel 2014–2020 on EMKFi vahendite kogusumma 6,4 miljardit eurot. 89% fondi mahust haldavad liikmesriigid ning selle arvel vähendatakse kalanduse mõju merekeskkonnale, pakutakse tarbijatele ja kutsetöötajatele rohkem turupõhiseid

vahendeid, edendatakse kaitsealade ühist hooldamist ja toetatakse väikesemahulist kalapüüki. See summa jaguneb järgmiselt:

- 4340 miljonit eurot eraldatakse kalanduse ja vesiviljeluse kestlikuks arenguks, sh turustamise ja töötlemisega seotud meetmeteks, tehniliseks abiks, kohalikuks arenguks ja kalanduspiirkondade toetamiseks;
- 580 miljonit eurot suunatakse kontrolli- ja jõustamismeetmeteks, et jälgida ÜKP nõuete täitmist ja kaitsta õiglast juurdepääsu elujõulistele kalavarudele. Meetmed hõlmavad püügipiirkondadele juurdepääsu, püügikoormuse, lubatud kogupüügi ja kvootide kontrollimist;
- 520 miljoni euroga rahastatakse andmete kogumist kalanduse paremaks juhtimiseks pikemas perspektiivis (nt majanduslikku huvi pakkuvate liikide ning ühe liigiga püügipiirkondade seire ja tundmaõppimine ning merealade ökoloogiline modelleerimine);
- 71 miljonit eurot eraldatakse meremajanduse meetmetele, et tagada mereressursside kasutamisel põhinev kestlik majanduskasv ja töökohtade loomine selliste valdkondade arendamisega nagu mereseire, põhjalikumad teadmised meredest ja ökosüsteemidest ning uute mereressursside (energia, biotehnoloogia jms) vastutustundlik kasutamine;
- 192,5 miljonit eurot eraldatakse hüvitiste maksmiseks äärepoolseimatele piirkondadele, kelle laevastikud koosnevad valdavalt väikelaevadest. EMKF püüab äärepoolseimate piirkondade ebasoodsamat olukorda kompenseerida ulatuslikuma riigiabiga ning kalandus- ja vesiviljelustoodete tootmisel tekkivate lisakulude hüvitamise erikorra.

Ülejäänud 11% fondi mahust haldab vahetult komisjon ning selle arvel toetatakse mere- ja rannikualasid hõlmavaid ELi tasandi projekte, sealhulgas merealade ruumilist planeerimist, rahvusvahelist juhtimist ja koostööd ning teabe ja parimate tavade vahetamist.

Mitmeaastane finantsraamistik

ÜKP-le antavat struktuuriabi reguleerib mitmeaastane finantsraamistik, millega kehtestatakse eri poliitikavaldkondades tehtavate ELi iga-aastaste kulutuste ülempiirid. Raamistik näeb ette finantsplaneerimise ja eelarvedistsipliini tagamise korra, mis tagab ELi kulutuste prognoositavuse ja püsimise ettenähtud piirides piisavalt pika aja jooksul selleks, et ühised meetmed võiksid tulemusi anda. Finantsraamistik aastateks 2014–2020 jaguneb kuue eri tegevusvaldkondadele vastava kulukategooria vahel, millest üks, „Jätkusuutlik majanduskasv ja loodusvarad“ eelarve mahuga 420 miljardit eurot, hõlmab ka ÜKPD. Komisjon avaldas 2. mail 2018 ettepaneku mitmeaastase finantsraamistiku (2021–2027) kohta ning 12. juunil 2018 avaldas komisjoni merendus- ja kalandusajade peadirektoraat ettepaneku EMKFi kohta, milles esitati järgmised olulisemad prioriteedid:

- kestliku kalanduse ja mere elusressursside kaitse edendamine;
- Euroopa Liidu toiduga kindlustatuse parandamine kestliku ja konkurentsivõimelise vesiviljeluse ja turgude kaudu;

- kestliku meremajanduse kasvu võimaldamine ja jõukate rannikukogukondade tugevdamine;
- ookeanide rahvusvahelise haldamise tugevdamine ning ohutute, turvaliste, puhaste ja säästvalt majandatud merede ja ookeanide tagamine.

EUROOPA PARLAMENDI ROLL

Parlamendis toimub hääletus nii eelarve kui ka selle täitmisele heakskiidu andmise üle. Kaasseadusandjad hääletavad EMKFi ettepaneku üle seadusandliku tavamenetluse kohaselt. Parlament kontrollib Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide kaudu tehtavaid ELi kulutusi iga-aastase eelarve täitmisele heakskiidu andmise menetluse kaudu.

6. juulil 2016 arutas Euroopa Parlament algatusraportit mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) valimistajärgse muutmise ettevalmistamise kohta^[1] ja võttis selle vastu ning see kujunes tema panuseks menetlusse, mis eelneb komisjoni ettekandele mitmeaastase finantsraamistiku vahekokkuvõtte kohta. 11. novembril 2017 toimus kalanduskomisjonis hääletus eelarvekomisjonile esitatava arvamuse üle, mis käsitleb järgmist mitmeaastast finantsraamistikku ja 2020. aasta järgset mitmeaastast finantsraamistikku käsitleva Euroopa Parlamendi arvamuse ettevalmistamist.

13. märtsil 2019 võttis Euroopa Parlament vastu seadusandliku resolutsiooni ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 508/2014 seoses teatavate Euroopa Merendus- ja Kalandusfondiga seotud eeskirjadega Ühendkuningriigi liidust väljaastumise tõttu^[2]. Nimetatud ELi määrust kohaldatakse EMKFi suhtes aastatel 2014–2020.

4. aprillil 2019 võttis Euroopa Parlament vastu seadusandliku resolutsiooni ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (2021–2027)^[3]. Kõnealuse fondi eesmärk peaks olema liidu eelarvest pärit vahendite suunamine ühise kalanduspoliitika, liidu merenduspoliitika ja liidu ookeanide majandamise valdkonna rahvusvaheliste kohustuste toetamisse.

Carmen-Paz Martí
05/2019

[1]ELT C 101, 16.3.2018, lk 64.

[2]P8_TA-PROV(2019)0183.

[3]P8_TA(2019)0343.

